

Van Poppen en Poppenhuizen

door W. A. P. SMIT

*Al wat men hier op Aerden siet,
Is poppe goet en anders niet,
De mensch, al wat hij daar van vint.
Die speelt er mee, gelijk een Kint.*

De pop is het eerste en natuurlijkste speelgoed van het kind, vooral van het meisje, dat in haar nabootsingszucht om „moedertje” te spelen een willekeurig voorwerp tot pop promoveert.

De pop vindt men zoowel in de armste hut als aan het hof. Men had ze vroeger in allerlei soorten en vormen, van zilver, hout, papier en was, zelfs met beweegbare oogen.

Het kind wil vóór alles beweegbaar speelgoed en met dien kindereisch is dan ook door alle eeuwen heen rekening gehouden. De kleine meisjes van de Romeinsche patriciërs speelden met uit klei vervaardigde poppen, die armen en beenen konden bewegen, wanneer men aan een touwtje trok. Ook in Athene hadden de kinderen poppen, die later in de graven werden teruggevonden. Het kinderspeelgoed was een heilig symbool van een gelukkige jeugd en als een kind stierf werd zijn speelgoed in een mand op of in het graf geplaatst.

De pop heeft zich dus wel in alle tijden kunnen handhaven en in dagen van welvaart had men ze in Noord-Hollandsche kleeding en zelfs van zilver verguld.

Waschdag in een poppenhuishouden.

Cats kon dan ook met recht zeggen:

'k En weet niet dat 'er iemand leeft,
Die niet zijn kintsche poppen heeft.
Het meysje speelt met poppe-goet,
Het knechtje toont een hoger moet,
Het meysje doet de wiege gaen,
Het knechtje laet de trommen slaen,
Het meysje sleept met kleyn beslach
Dat tot de keucken dienen mach.

Bij poppen behoorden de poppenhuizen en Amsterdam bezit thans nog het poppenhuis, dat Czaar Peter de Groote bij zijn bezoek aan Holland liet vervaardigen. De kosten mochten f 20.000 zijn.

Hieruit is af te leiden, dat een poppenhuis niet alleen als tijdverdrijf voor de kinderen diende.

Niettegenstaande het groote bedrag, dat beschikbaar werd gesteld, vroeg de maker, toen het gereed was, er maar even f 30.000 voor. Czaar Peter was hierover allesbehalve tevreden en weigerde het poppenhuis te accepteren. Het schijnt, dat het besteld werd door C. B. Brants, die consul van Rusland was, of zooals men het toen noemde „resident van Moscovië”, doch dat de Czaar met dezen ongenoegen heeft gekregen over het poppenhuis, dat hem te duur werd. Brants zou toen gezegd hebben, dat hij het zelf wel zou houden.

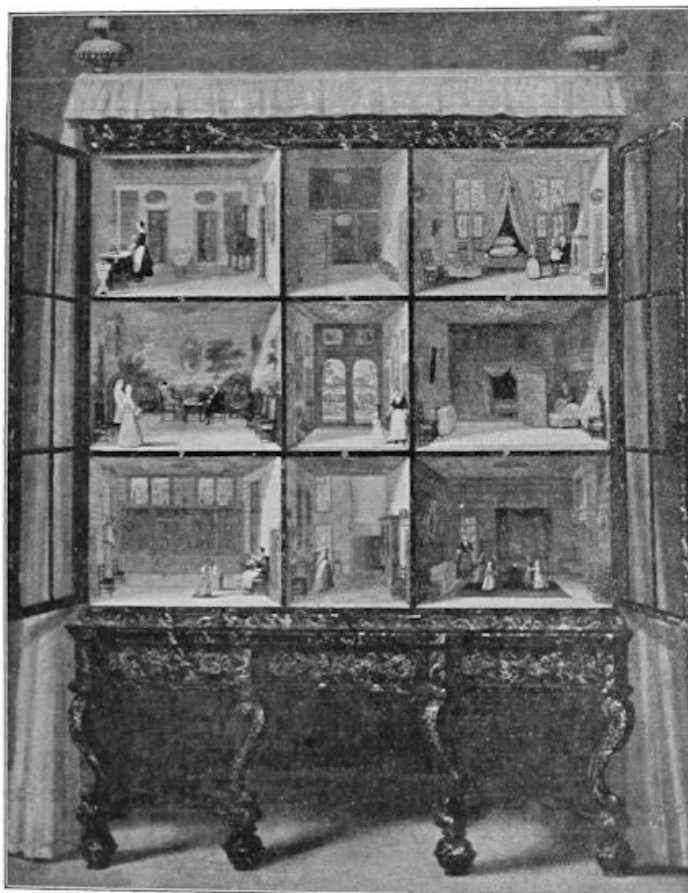
Er moet 25 jaar aan gewerkt zijn en de theorieën over de reden der bestelling, o.a., dat de Czarina belang stelde in de inrichting van een Amsterdamsch huis, zijn niet meer dan gissingen.

In 1828 werd het poppenhuis aangekocht door het Koninklijk kabinet van Zeldzaamheden en later is het overgebracht naar het Rijksmuseum, waar het nog te zien is.

Uit hetzelfde tijdperk dateert ook een poppenhuis, dat Madame de Thiany aan den Hertog de Maine geschenkt heeft. Alle groote dichters uit dien tijd waren daar bijeen, aandachtig luisterend naar de verzen, die werden voorgedragen. Het komische van het geval is echter, dat bij den uitgang de heer Despreaux staat met hooivork gewapend, waarmede hij de slechte dichters verjaagt. Jammer genoeg is het huis niet bewaard gebleven en dat is jammer, omdat de poppenhuizen dikwijls nauwkeurig de mode uit die dagen aangaven.

Obk had men pronkkasten, die geheel tot een poppenhuis waren ingericht, of waarin het poppen-spielgoed werd bewaard. In dergelijke kasten bewaarden sommige families ook het zilveren speelgoed, dat van geslacht tot geslacht overging.

Ongetwijfeld is het speelgoed ook met zijn tijd meegegaan. Het is ingenieuzer en vooral ook veel kostbaarder geworden, maar wie de jeugd in haar element wil zien, kan dit het beste doen, wanneer ze bezig is met een spel, waarbij de nabootsingszucht tot uiting komt: huishoudentje of soldaatje spelen, en wat het meisje betreft, vooral het spelen met de pop en alles wat daarmee annex is.

Het inwendige van een Poppenhuis, waarschijnlijk besteld door Czaar Peter de Groote.